

**Ålholm Skoles læseplan for
Kristendomskundskab
1. maj 2002**

Revideret 20. april 2004

Forord

Nærværende læseplan er tænkt inden for rammerne af fagformålet og de centrale kundskabs- og færdighedsområder i *Kristendomskundskab* (faghæfte 3). Ligeledes er læseplanen – som hele fagkredsen – i overensstemmelse med *Lov om Folkeskolen* af 30. Juni 1993. (Se §1 stk.3: ”*Folkeskolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og bidrage til deres forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen. ...*”). Endvidere er vi os bevidste om, at ”*Kristendomsundervisningens centrale kundskabsområde er den evangelisk-lutherske kristendom...*” (se §6).

Vi har i arbejdet med en praktisk udmøntning af *Ålholm Skoles Fagsyn* indføjet vejledende *eksempler*, som i læseplanen fremtræder i ***fed kursiv***, hvilket også er tilfældet med afsnittet om *fagets metodiske tilgange*. For disse afsnit gælder det, at de ikke opfattes som *kanon* (obligatoriske emner og metodiske forskrifter), men som vigtige praktiske overvejelser og erfaringer med afprøvede ideer til videre inspiration. Derfor er disse afsnit under stadig udvikling.

Udviklingsgruppen ved Ålholm Skole. Valby, 01.05.02

Ålholm Skoles fagsyn

Undervisningen i fagområdet opfattes som et forum, hvor eleverne får mulighed for at reflektere over deres eget liv og den måde de opfatter verden og andre på. Fagets genstandsområde er ikke blot oplysning om kristendom, og det er heller ikke skolens opgave hverken at videregive en bestemt måde at opfatte verden på eller praktisere oplæring i en bestemt tro. Dette ville være i strid med folkeskoleloven, der bygger på åndsfrihed.

Faget behandler bl.a. det *at tro* som modsætning til *at vide*. Da man ikke kan vide alt, må man tro - eller i hvert fald have en mening om det, der ikke kan vides. Disse ting kan både handle om *de store spørgsmål*: Hvad er meningen med livet? Hvorfor er jorden blevet skabt? (forskellige kosmogonier), og om *det nære*: Kan jeg tro/stole på mine venner? Tror jeg på retfærdighed, eller på, at der findes noget, der hedder Jylland, selvom jeg ikke har set det? - En stillingtagen til spørgsmål af denne art ligger ligeledes gemt i fagformålets grundsten: *den religiøse dimension*. Det vigtige er fokusering på menneskers opfattelse af verden - især de dele, hvorom man ikke kan have en påviselig viden. Et *verdensbillede* kan være såvel religiøst som areligiøst eller irreligiøst. Et naturvidenskabeligt eller ateistisk verdensbillede kan også være etisk funderet.

Eleverne sættes i situationer, der appellerer til at reflektere over det, vi ikke kan vide, eller som ikke har et facit. Eleverne præsenteres for opfattelser af bl.a. forskellige religioners bud på, hvordan disse spørgsmål søges besvaret, og på hvordan verden og tingene menes at hænge sammen. Dette kan fungere som et modbillede eller medbillede til elevernes egne opfattelser, og dermed tjene til yderligere refleksion og personlig stillingtagen. Således ser faget også nærmere på lokale kulturer og oplyser ikke kun om trosretninger. Det væsentlige er, at eleverne udvikler evnen til at danne egne opfattelser, og at eleverne i mødet med andre(s) opfattelser, lærer at forstå og respektere disse. Dette er vigtigt i et demokrati, der bygger på tolerance og ytringsfrihed.

Fagets metodiske tilgange

I forbindelse med gennemførelsen af den nye læseplan for kristendomsundervisningen vil det være nødvendigt at anvende en række forskellige metodiske tilgange. Bag denne mosaik af tilgange, hvoraf nogle overlapper hinanden, andre supplerer, forudsættes en grundlæggende vidensformidling, bl.a. på det historiske område. De 5 + 1 tilgange, her blot antydet med stikord, repræsenterer hver for sig et centralt område i undervisningen, som vil åbne for meget forskellige oplevelser og erfaringer:

1) Refleksion

At diskutere og tolke eksistentielle spørgsmål. At arbejde med dilemmaer.

2) Antropologisk feltarbejde

Fokus på kontekst, sociale relationer. Man risikerer sig selv, sætter sig selv på spil, i mødet med det andet. Deltagerobservationer-samtale/interview. Besøge-undersøge. Erfare-forstå. Arbejdet med menneskelige udtryks- og omgangsformer. Kvartéranalyse, omfattende forståelse for lokalområdet.

3) Fortælling

Føre en fortælling, stor eller lille, til en betydning. Mødet mellem elevens/klassens lille fortælling og den store fortælling.

4) Genstande

Her kan både være tale om at vise genstande uindroduceret, som eleverne så selv fortolker, og at forklare et emne, inden eleverne ser de relaterede genstande.

5) Inspirationsbesøg

Museer, teatre, religiøse bygninger m.m. - skal indsættes i en større ramme.

Nogle tilgange bør indgå i alle projekter/temaer - eksempelvis skulle alle projekter gerne føre til en refleksion. Et enkelt projekt/tema kan omfatte forskellige tilgange. Fx. kan et emne som Lys angribes ud fra en fysisk-naturvidenskabelig, en litterær og en synæstetisk-kunstnerisk synsvinkel. Endelig kan et projekt/tema vandre mellem de forskellige tilgangsformer. Eksempelvis kan feltarbejde føre til skabelsen af en lille fortælling som efterfølgende kan indgå i et møde med andre fortællinger.

Det er oplagt at religionsfaget indgår i tværfaglige sammenhænge. Der er stor tradition for samarbejde med faget dansk. Her følger nogle vinkler som kan begrunde andre samarbejder:

Religion - historie: Kritisk forståelse, både diakront og synkront, af historiske sammenhænge.

Religion - Natur/teknik (geografi & biologi): Skabelsen, verdensbillede, filosofi.

Religion - Musik: Musik som central del af ritualer og ceremonier. Religiøs musik. Relationen til det religiøse/åndelige rum, som samtænkning også med billedkunst, også med en arkitektonisk vinkel.

Religion - Billedkunst: Symboler.

Religion - Idræt/bevægelse: Dans, trance, ritualer, meditation.

Læseplan for Ålholm Skole

Indholdsområder

Dagliglivets praksis

Under dette område tages primært udgangspunkt i oplevelser eller fænomener fra dagligdagen. De fænomener eller oplevelser, der inddrages i undervisningen er udtryk for det bagvedliggende verdensbilledes værdisystem.

Der kan både inddrages hverdagsskikke og særlige skikke, herunder ritualer og traditioner. Der tilstræbes en undervisning, hvor eleverne opsøger og møder sine egne og andre traditioner, skikke og livsopfattelser, samt at eleverne lærer at kategorisere, sammenligne og se forskelle/ligheder mellem de forskellige traditioner, skikke og livsopfattelser. Sluttelig ønskes det, at eleverne bringes til at perspektivere en forståelse af dagliglivets praksis i forhold til andre livsområder.

Religiøse , etiske og filosofiske fortællinger

Der arbejdes med elevernes *egne fortællinger* om og holdninger til deres omverden (og hinanden) samt med *store fortællinger* af religiøs, etisk, naturvidenskabelig og filosofisk art - herunder sange og salmer. Disse fortællinger giver forskellige bud på spørgsmål/svar, der berører opfattelsen af vor omverdens sammenhæng og relationer. I denne forbindelse udtrykker og udveksler eleverne egne bud på sådanne spørgsmål/svar. Der drages endvidere sammenligninger mellem forskellige religioner samt videnskabers svar på tilværelsesspørgsmål. Sluttelig kan eleverne arbejde med at danne egen stillingtagen gennem læseforståelse og personlig analyse af fortællingerne.

Religionernes historie, deres historiske baggrund og nutidige fremtoning

Der kan inddrages specifikke emner, der tages op i historisk perspektiv, og sammenlignes med nutiden, eller der kan arbejdes med bestemte perioder eller hændelser, hvis historiske årsager kortlægges og ligeledes sammenlignes med nutiden. Med afsæt i det aktuelle kulturmøde arbejdes med at forstå religioner eller ideer i deres historiske kontekst.

Der arbejdes med ligheder og forskelle og søges forklaringer for at sætte eleverne i stand til at forstå, at ideers verdensbilleder og religiøse tilværelsestolkninger hviler på

historiske præmisser. Den kreative historiske fantasi til opstilling af forskellige scenarier inddrages (Hvad ville være sket /vil ske, hvis nu...).

Kunst og symboler

Eleverne arbejder med at forstå de tanker, der er bag et (religiøst eller verdsligt) symbol eller kunstværk. Eleverne lærer at skelne mellem individuelle og fælles kulturelle symboler og deres idemæssige baggrund. Kunst og symboler forstås som menneskelige tolkninger af religiøse ideer, som igen er kulturelt formede. Kunstnere er ligesom andre mennesker bundne af en bestemt historisk kontekst. Deres værker er udtryk for et personligt, tidsbundet, idemæssigt verdensbillede som baggrund for deres kunstneriske tilværelsestolkning.

Elevernes forskellige opfattelser af og forsøg på æstetisk begriben sættes i forhold til hinanden, drøftes og sammenlignes med den idemæssige og religiøse tænkning, der ligger bag symbolet/kunstværket.

Kunsten og symbolerne optræder i undervisningen som forskellige bud på/æstetiske udtryk for, hvordan verden opfattes, og hvilke ting, der tillægges værdi. Eleverne drager sammenligninger mellem forskellige symbolske udtryk, f.eks. sange og salmer, og drøfter indbyrdes egne tolkninger. Undervisningen bidrager til at åbne for en forståelse af symboler eller kunstværker som historisk bundne frembringelser med såvel universel selvforståelse som bud på en tidsdiagnose.

Praktisk/anvendt filosofi og etik

Under dette område inddrages forskellige syn på, hvordan verden ser ud, hvordan vi bør behandle hinanden, samt hvordan vi bør handle. Udgangspunktet for undervisningen vil være (almenmenneskelige) spørgsmål. Dette kan enten være direkte spørgsmål eller cases, der udfordrer eleven til (på baggrund af egne værdier) at foretage valg. Det tilstræbes, at elevernes egne syn på dette kommer til udtryk i undervisningen, samt at disse sammenlignes og diskuteres i forhold til bestemte filosofiske retninger. Eleverne stifter kendskab til etisk refleksion, og eleverne udfordres til at tænke over eget liv og reflektere videre over, hvordan verden hænger sammen for at danne egne tilværelsessyn.

Fasernes indbyrdes sammenhæng

Faserne er bud på, hvorledes elevernes udvikling inden for og med faget overordnet kan forløbe.

1. Første fase har sit omdrejningspunkt i *elevernes egen verden* (om denne så er religiøs, verdslig eller idemæssig). Eleverne kommer i denne fase tættere på egen verden ved

at kategorisere og sætte begreber på denne - en begyndende bevidstgørelse af eget verdensbillede incl. værdier. Religioner, livsanskuelser og kulturer (og dermed verdensbilleder) forstår sig selv og andre gennem begreber, konstrueret via egne erfaringer og behov, som medfører en vis forskellighed. Derfor er det vigtigt, at eleverne også lærer at omgås og respektere hinanden.

2. Anden fase har omdrejningspunkt i *hinandens verdener*. Her er det vigtigt, at eleverne ikke blot forstår eget verdensbillede, men også, at de forstår hinandens. Eleverne kan her via forskellige temaer sammenligne verdensbilleder (også deres egne), med henblik på bedre at forstå eget (via flere referencer) og andres verdensbillede. For at sikre dette fokuseres der i særlig grad på det fælles.
3. Tredje fase har omdrejningspunkt i det *analyserende*. Her kommer eleverne tættere på, hvordan de forstår tingene. Mht. at analysere forskellige verdensbilleder, bør det fremhæves, at man ikke kan beskrive en anden verden uden at inddrage sin egen. Eleverne skal således nærme sig en forståelse af, at deres beskrivelse af noget andet (og deres forståelse af verden) sker ud fra egne konstruerede begreber. Således skulle det også være muligt, at nærme sig en forståelse for, hvorfor ikke alle tænker ens, samt tydeliggøre mekanismer, der har indflydelse på at tage stilling og handle.

1. FASE

Børnenes spørgelyst om tilværelsen imødekommes ved, at eleverne arbejder med anskuelige fortællinger fra forskellige religioner og ved at inddrage religiøse fænomener og symboler.

Da det nære personlige forhold spiller en stor rolle i børnenes liv, bliver det vigtigt at arbejde med udvalgte livsemner, der binder det nære og det konkrete sammen med forhold i børnenes omverden.

Eleverne opfordres gennem enkle spørgsmål og opgaver til at formulere, hvordan de opfatter deres sociale omverden, og hvordan de mener, man kan og bør handle over for hinanden.

Dagliglivets praksis

Der tilstræbes en undervisning, hvor eleven tager afsæt, samt fordyber sig i egne traditioner, skikke og livsopfattelser. For at styrke socialiseringen og det gensidige samvær sigtes mod et begyndende kendskab til hinandens daglige praksis.

Eksempel: Min første tid.

Et antropologisk feltarbejde omkring ritualer at modtage et lille nyt barn i familien. I et tværfagligt samarbejde med dansk undersøger hver elev, hvad der skete i forhold til dem i deres første tid. Der arbejdes med, hvad familierne gør for at markere, at der er kommet et nyt skud på stammen.

Klassen kan inddrages i mindre grupper, som sammen arbejder med at formulere spørgsmål til de interviews om deres første leveår, de hver især skal foretage af de voksne i familien. Efter denne brainstorm af ideer, kan læreren hjælpe med at systematisere spørgsmålene, så alle eleverne får et enslydende katalog af spørgsmål, de kan støtte sig til som interviewere hjemme. På baggrund af hvert interview udarbejder hver elev sin egen historie, som så bliver samlet til klassens fælles historie om elevernes første tid. Til illustrationer af bogen anvendes fx. børnenes fotografier af familien taget af andre gruppekammerater - og evt. en ting, der havde betydning i forbindelse med, at de fik navn.

Eleverne vil gennem arbejdet med egen historie og ved at lytte til/læse andres historie se ligheder og forskelle i det fælles produkt, der forener de mange historier i en begrebslig sammenhæng.

Litteratur:

Kirsten Hastrup: "Antropologi".

Hüm og Hippe: "Læring gennem oplevelse, forståelse og handling. En studiebog til didaktik", Gyldendal 1999.

Religiøse, etiske og filosofiske fortællinger

Via religiøse og etiske fortællinger sigtes der mod, at eleverne også bliver opmærksomme på (samt får fortalt) deres egne fortællinger om forskellige dele af deres omverden og deres erfaringer dermed.

Eksempel: Josef-fortællingen.

I et tværfagligt samarbejde mellem dansk og billedkunst kan læreren fx. fortælle historien om Josef, som er fælles for de tre store religioner: Jødedom, Kristendom og Islam. Fortællingen om Josef byder på mange spændende scener, som gruppevis kan illustreres til et relief af malet bølgepap med påklippede figurer. Eleverne kan skrive scener og dramatisere eller lave en booklet.

Litteratur:

Biblen.

Koranen.

Anne Sophie Seidelin: Det gamle testamente.

Religionernes historie, deres historiske baggrund og nutidige fremtoning.

Der tilstræbes en undervisning med afsæt i det fælles samfunds og/eller elevernes egen religions historiske baggrund. Disse sættes i forhold til nutiden. Skellet mellem nutid og fortid søges gjort tydeligt.

Eksempel: Nordens mytologi

I et tværfagligt samarbejde mellem religion, historie, geografi og dansk arbejdes med de mytologiske fortællinger. Danmark har ikke altid været et kristent land. Hvad troede de første danskere på? Har de nordiske guder nogle 'slægtninge' i den store verden (andre store polyteistiske religioner)? Hvilket liv og hvilken hverdag havde oldtidens danskere op til vikingetiden? Læreren kan fortælle, der kan tages på museer (Lejre, Nationalmuseet og Stjernekammeret). Eleverne fører logbog (tegner/skriver) over oplevelser og indtryk.

Litteratur:

Palle Lauring: Stendolken.

Nordisk mytologi.

Romersk mytologi.

Græsk mytologi.

Hinduisme.

Freddy Jensen/Jens Verner Nielsen: ”- Og gjorde Danerne kristne”.

Niniam Smart: ”Atlas over verdens religioner”, Könemann.

Gads Religions Leksikon.

Kunst og symboler

Der tilstræbes en undervisning med afsæt i tilgængelige symboler (og kunstværker) samt elevernes egen symboliseren.

Eksempel: Træet

I tværfagligt samarbejde mellem religion, natur & teknik, billedkunst, musik og dansk arbejdes dels konkret sansende omkring naturens liv og vækst - dels mere billedligt symbolsk. Klassen kan fx. vælge et træ i Søndermarken som sit træ, der kan besøges jævnlige på forskellige årstider. Der kan føres logbog over observationer og oplevelser – også over de dyr, der holder til - ved og i træet.

Mange religioner forbinder træet med noget helligt, fx. figentræet i Buddhismen, kundskabens træ og livets træ fra den jødisk-kristne paradismyte, Odins træ fra den nordiske mytologi: asken Ygdrasil, prærieindianernes totempæle. Juletræet. Hellig

musik fra forskellige religioner kan inddrages til forståelse af 'det hellige' og 'det profane'. Eleverne kan lytte og illustrere forskellige træer til musikken. Besøg på Statens Museum for Kunst på træ-jagt og på Davids Samling.

Litteratur:

Ringkøbing Amtscentral For Undervisningsmidler: "Træet, Et tværfagligt emne for indskolingen".

Gads Religions Leksikon.

DPU: Musiksamling.

Praktisk/anvendt filosofi og etik

Der sigtes mod en undervisning med fokus på, hvorfor eleverne mener, som de gør, samt nødvendigheden af fælles regler.

Eksempel: Liv og religion

Hvad er Gud? Hvad er godt og ondt? Hvad er glæde? Hvad er at få og miste? Hvad er fællesskab? Hvad er engle? Hvad er tro? Hvad er misundelse? Hvad er drømme? Hvad er det at være anderledes? Hvad sker der, når vi dør? Hvornår er man stærk?

Disse og lignende eksistentielle spørgsmål kan skoleåret rundt tages op i klassen. Det foreslås, at skolen indkøber det nye system fra Gyldendal, der hedder "Liv og religion", som inddrager flere religioner, giver faglig støtte til lærerne via lærerens bog. Endvidere udarbejdes der løbende en hjemmeside fra bogsystemets forfattere med ideer til læreren og opgaver til eleverne.

2. FASE

Eleverne udvikler deres evne til at se egen og andres tilværelse i et bredere perspektiv, når der arbejdes med livsspørgsmål, hvor hovedvægten lægges på det personlige og det fælles. I dette arbejde indgår religiøse, filosofiske og idebaserede fortællingers bud på forskellige svar på livsspørgsmål, både i historisk og nutidig perspektiv. Desuden behandles elementer af religioners fremtrædelsesformer, både i hverdagen og i den religiøse praksis, herunder myter og ritualer.

Eleverne skærper deres opmærksomhed over for omverdenen ved, at de sætter holdninger og skikke fra andre kulturer i forhold til egne holdninger og skikke.

Dagliglivets praksis.

Der sigtes mod, at eleverne får en begyndende forståelse for hinandens verdensbilleder.

Da eleverne under første fase er blevet opmærksomme på deres egne verdensbilleder, søges nu mod, at de prøver at forstå hinandens - med gensidig respekt som det endelige mål.

Eksempel: Liv

Egne verdslige og/eller religiøse ritualer.

Begrebet ritual gennemgås som markering af vigtig eller nødvendigt tidspunkt i sit liv. (Der laves evt. en livslinje hvorpå eleverne markerer hvad der har været vigtige eller nødvendige tidspunkter i deres liv).

Hver elev udvælger nu ting, de selv bruger på vigtige eller nødvendige tidspunkter/ritualer og tegner eller fotograferer dem. Der kan f.eks. gives et tema, der hedder hverdag eller højtid, for således at bringe eleverne på sporet af, hvilke vigtige tidspunkter/ritualer, der refereres til.

Eleverne kan evt. gå i dybden med den kulturelle baggrund for deres verdslige eller religiøse ritualer. (Således fremstår det også klarere, om de er verdslige eller religiøse)

Eleverne sammenligner deres ritualer, med de udvalgte ting, samt samtale. Der fokuseres på, hvor det virker ens. Dette gøres for at forstå både sig selv og hinanden.

Eleverne fremlægger, hvad de fandt ud af / mente at forstå hos hinanden.

Således har eleverne med udgangspunkt i eget verdensbillede, nærmet sig en forståelse af hinandens, hvilket gerne skulle føre til gensidig respekt – en demokratisk nødvendighed.

Litteratur:

Peter Green Sørensen: Livets milepæle I verdensreligioner.

Kirsten Haastrup: Antropologi.

Religiøse og filosofiske fortællinger

Der sigtes mod, at eleverne får en begyndende forståelse for hinandens samt andre(s) fortællinger om og dermed også syn på verdenen og hinanden.

Da eleverne under første fase blev opmærksomme på deres egne fortællinger, samt enkelte store fortællinger (om disse måtte være de samme eller ej) skal eleverne nu prøve at forstå andre samt andres fortællinger og dertil hørende værdier.

Eksempel: Pligter, rettigheder og hjælp

Emnet pligter, rettigheder og hjælp åbnes med spørgsmålet: *Hvad mener I, et menneskes rettigheder er? Eleverne skriver deres svar ned på en lille lap papir. Efterfølgende diskussion.*

Menneskerettighederne. Den historiske baggrund kan evt. fortælles (fortid og nutid sammenholdes). Et antal sætninger fra menneskerettighederne skrives på små sedler og kommes i en hat. Fx.:

- 1. Enhver har ret til liv, frihed og personlig sikkerhed*
- 2. Ingen må underkastes tortur eller grusom, umenneskelig eller vanærende behandling eller straf.*
- 3. Ingen må vilkårligt berøves sin ejendom*
- 4. Enhver har ret til menings- og ytringsfrihed*
- 5. Enhver har ret til tale-, samvittigheds-, og religionsfrihed*

Hver elev trækker nu en sætning fra hatten (kan evt. laves i grupper), og udsagnet sammenlignes med elevens egen holdning (nedskrevet på små lapper papir i starten af timen).

Eleverne spørges nu: Er det et menneskes pligt at hjælpe andre?. Eleverne svarer (og nedskriver svaret) og sammenholder svaret med egne opfattelser af, hvad et menneskes rettigheder er.

Der inddrages:

- 1 – Sura 2,44 om almisse. Der kan også forklares om Tawhid (guds enhed), og at mennesket er Abd = tjener for Gud og i sine gerninger må gøre, hvad der tjener Gud bedst (det vil samtidig sige hjælpe Guds andre tjenere)*
- 2 – Luk 10.29ff om næstekærlighed. Lignelsen om den barmhjertige samaritaner.*
- 3 – De 10 Bud (2. Mos 20,3ff)*
- 4 – andre religioners syn på det at hjælpe.*

De forskellige opfattelser læses, diskuteres og sammenlignes med hinanden og med elevernes egne holdninger. Eleverne svarer også på spørgsmålet: Hvorfor har det været nødvendigt at nedfælde ideer om, hvordan vi skal behandle hinanden?

Eleverne noterer det fra diskussionen, de kan blive enige om. (evt. hænges dette op i klassen).

Således har eleverne med udgangspunkt i egen opfattelse (egen fortælling) udvekslet denne med hinanden samt sammenlignet den med store fortællingers bud på samme.

Litteratur:

Marianne Horsdal: "Livets fortællinger".

Tim Jensen: "Etikken og religionerne".

Lademanns Ungdomsleksikon.

Ole Thyssen & Mihail Larsen: "Menneske ret".

Hans-Jørgen Schanz: "Menneskerettighederne".

Eva Maria Lassen: "Religion og menneskeret".

Religionernes historie, deres historiske baggrund og nutidige fremtoning

Da eleverne tidligere er blevet gjort fortrolige med forskellen på nutid og fortid, gøres de nu opmærksomme på specifikke emner og problemer (der optager de enkelte) i historisk og nutidig perspektiv, samt sammenligner hinandens verdensbilleder i historisk og nutidigt lys.

Eksempel: sandhed

Hvad var sandhed for dig og din slægt for 100 år siden? Hvad er sandhed for dig og din slægt i dag? Hvad er sandhed for dig og din slægt om 100 år?

Der inddrages:

- 1. Kirkens (magt) situation før Reformationen, efter Reformationen og i dag, samt om 100 år (individualiseret kristent syn?! - kreativ teologi)*
- 2. Videnskabens situation før det Moderne (eks. jorden er flad), i dag (eks. jorden er rund) og om 100 år (jorden er en lille del af et ovalt system tidligere kaldet universet).*
- 3. Islams situation før korstogene (højt videnskabeligt niveau), i dag (skæv samfundsfordeling og dermed ringe videnskab), og om 100 år (???)*

Eleverne tegner udviklingsskemaer (se nedenfor) for deres egen slægt, Kristendommen, videnskaben, Islam og hvad ellers vælges inddraget.

<i>100 år siden</i>	<i>I dag</i>	<i>Om 100 år</i>

Der spørges til, hvad de forskellige grundlag for sandhed var for hhv. 100 år siden i dag og om 100 år. (Den store kulturelle fortælling eller den individuelle lille fortælling).

De forskellige opfattelser sammenlignes, både religionerne, videnskaben og elevernes egne opfattelser. Klassen laver samlet tre store plancher, der skitserer 'sandhedsbegrebets udvikling' inden for de forskellige religioner og systemer. Eleverne

afslutter med at lave korte udsagn om deres opfattelse af, hvad (vores forskellige) sandhedsbegreber dækker. Er dette vellykket, kan de hænges op.

Således har eleverne med udgangspunkt i egen opfattelse af sandhed, forsøgt at forstå hinandens og andre(s) bud. (PS. Undervisningseksemplet kan også laves med andre emner, der ændrer sig gennem historien eks: kriminalitet og straf, børnearbejde etc.)

Litteratur:

Rudolph Arendt: *Hvad er sandhed? Gyldendals Religionshistorie.*

Kunst og symboler

Da eleverne under første fase blev opmærksomme på egne symboler (individuelle eller fælles) samt symboler i al almindelighed, skal de her også blive opmærksomme på hinandens og andre(s) symboler samt bagvedliggende tanker og værdier. Dette skulle gerne føre til gensidig forståelse og respekt, samt vedvarende dynamisk refleksion over eget verdensbillede.

Eksempel: lys

Eleverne bedes (i grupper) diskutere og nedskrive, hvad der karakteriserer lys, eller hvad de kommer til at tænke på. (De laver evt. et billede, der illustrerer deres opfattelse af lys som symbol). (Der gennemgås: *Hvad er symboler?*).

Ordsprog og talemåder (metaforer): "Sætte sit lys under en skæppe", "han er ikke noget lys", "han lyste helt op", "noget er lysende klart" etc.

Tekster analyseres ved at spørge til symbolet lys' betydning. Eks. skabelsesberetninger (skel mellem lys=dag og mørke=nat), beretninger om profeter (eks. Johannes 12,46 "Som lys er jeg kommet til verden, for at enhver, som tror på mig, ikke skal blive i mørket" (lys=indsigt, forståelse, frelse).

Mosaikker og billeder fra forskellige religioner, der udtrykker en myte/rite (evt. ekskursion til kirke, moske, synagoge, tempel etc.). Hvordan er lysets funktion? (Fx. kan inddrages periodens syn på lys – fx. Antikken: Det lys, hvis kilde ikke kan ses, er Guddommeligt skal der være citationstegn omkring?). Mosaikkerne og billederne fra de forskellige religioner sammenlignes (også i forhold til de bagvedliggende myter/riter. Hvis der vælges ekskursion, kan eleverne interviewe en person på stedet, der ved noget om billedets baggrundsmyte/rite). Hvad søges opnået med lyset?

Diskussion: Lys som oplysning (Logos/fornuft, Oplysningstiden i europæisk historie. Grundtvigs salme-metaforik i dansk guldalder). Hvilken betydning har oplysning i dag? Hvilken slags oplysning snakker vi om i et sen-moderne samfund? Den enkeltes lys? Hinandens lys? Det fælles vedtagne lys?

Eleverne laver collager, hvor de udtrykker deres eget (nye) syn på lys, deres tolkning af andre(s) syn på lys (det inddragede stof), samt sammenligner de forskellige syn på lys, incl. hinandens.

(Lys/mørke: modsætning eller komplementaritet? Kan relateres til Goethes farvelære contra Newtons).

Således går eleverne fra en egen forståelse af symboler til en begyndende forståelse af hinandens samt andre(s) opfattelser af symboler.

Litteratur:

Aksel Haaning: "Naturens lys. Vestens naturfilosofi i højmiddelalder og renæssance 1250-1650", Reitzel 2000.

Praktisk/anvendt filosofi og etik

Da eleverne tidligere har reflekteret over, hvorfor de mener, som de gør, skal de nu også reflektere over hinandens meninger samt (re)vurdere egne meninger i forhold til hinanden og i mødet med forskellige filosofiske retninger (eks. Naturvidenskab, Åndsvidenskab, Eksistentialisme, Marxisme).

Eksempel: dilemmaer

En historie fortælles og dramatiseres eventuelt. a la, du er ude at gå ved en sø, da du hører råb om hjælp ude fra søen. Her stoppes historien og eleverne udfordres til at tage stilling: Hvad gør du? Der er flere ude i søen, der er ved at drukne. Det er dig ikke muligt at redde dem alle? eller en situation, hvor du kan kun redde alle, hvis du samtidig selv dør. Hvad gør du?

Eleverne går i grupper og skriver eller dramatiserer historien færdig. Denne vises/fortælles for resten af klassen.

Eleverne (forsøger at) laver andre afslutninger på historien, men nu skal de i stedet for at vælge selv, vælge (og begrunde) udfra baggrunde hentet fra Kristendom, Islam, Jødedom, Buddhisme etc. (afhængig af hvad de har lært – der kan også refereres til den gyldne regel).

Det samme gøres med udgangspunkt i forskellige etiske retninger. Handl, som hvis det vigtigste ved handlinger var:

- 1 – Motivet (sindelags-etik) – den rigtige overvejelse*
- 2 – Formålet (teleologisk)*
- 3 – Handlingen selv (pligt-etik)*
- 4 – Konsekvensen (konsekvensetik)*
- 5 – Flest mulige får gavn deraf (handlings-utilitarisme).*

Forskellige filosofers synspunkter kan inddrages (evt. læses uddrag fra Gads børneleksikon).

Eleverne sammenligner nu de forskellige slutninger på historien/-rne (eget grundlag, religioners grundlag, etiks grundlag), og diskuterer forskelle og ligheder. Der laves et skema over baggrundene for de forskellige handlinger, samt evt. forskellige konsekvenser.

Evaluerings: Nedskriv, hvad forløbet har fået dig til at tænke over.

Således håbes det, at eleverne med udgangspunkt i egen mening og i mødet med andres fortsat reflekterer over det at være menneske samt respekterer andre for at gøre det samme, også selvom det måtte være på et andet grundlag.

Litteratur:

Peter Thielst: ”Man bør tvivle om alt – og tro på meget”.

”Religion – en grundbog i livsanskuelse”.

John Rydahl: ”Korsvejen”.

3. FASE

For at støtte og inspirere eleverne i deres udvikling af personlige værdier, samt i opfattelse af vor omverdens sammenhæng og relationer, belyses livsspørgsmål gennem etiske og filosofiske problemstillinger. I den forbindelse arbejder eleverne med forskellige religioners, filosofiers og videnskabsteoriens svar eller bud på sådanne spørgsmål, samt elevernes egne (argumenterede) bud på sådanne. Desuden inddrages religioners indflydelse på menneskers historie, kultur og samfundsliv. I relation til elevernes egen udvikling udvides dette arbejde til også at omfatte evnen til at skelne mellem A) religioners forskellige fremtrædelsesformer, B) at forstå religion som noget, der kræver (og påvirker?) personlig stillingtagen og handlen, og C) at elevernes egne analyser af religioner til dels vil bygge på egne begreber.

Dagliglivets praksis

Da eleverne under anden fase har opnået forståelse for hinandens differentierede dagligdagspraksis, skal eleverne nu komme tættere på de personlige mekanismer, de bruger til at forstå og beskrive disse med. Der sigtes mod at eleverne perspektiverer til andre områder, samt sammenligner hinandens analyser indbyrdes.

Eksempel: Skolebesøg på en religiøs friskole.

Læreren introducerer først klassen for andre skoleformer end folkeskolen (de religiøse friskoler) for at opnå en forståelse af en anderledes skolegang med en religiøs ramme.

Dernæst introduceres begrebet feltarbejde som optakt til det at opdage de andre.

Hver gruppe arbejder med den religion, som deres besøgsskole er bygget op omkring. Afhængig af mulighederne kunne man besøge den jødiske Carolineskolen, en islamisk skole, fx. Den Islamiske/arabiske Skole, eller en kristen/luthersk skole, fx. Ansgarskolen.

Hver gruppe noterer deres forventninger eller forestillinger samt deres ønskede fokuspunkter (forskelle/ligheder), inden de tager ud på feltarbejdet.

Grupperne indsamler data og indtryk under deres besøg, evt. i form af logbogskrivning, båndoptagelser og fotografering. Herefter analyserer grupperne deres

indtryk og hjembragte data og fremlægger resultatet heraf for klassen. Skolernes forskellige opfattelser diskuteres og sammenlignes med hinanden og med elevernes egne holdninger og erfaring fra hverdagen.

Besøget og den efterfølgende analyse og diskussion giver eleverne mulighed for at erhverve sig viden om andre religioner, traditioner, skikke og livsopfattelser.

Litteratur:

Kirsten Haastrup: "Antropologi."

Gads Religionsleksikon.

Religiøse, etiske og filosofiske fortællinger

Da eleverne under anden fase opnåede forståelse for hinandens fortællinger, skal eleverne nu tættere på, hvordan de analyserer og kategoriserer disse med (egne) begreber.

Eksempel: Skabelsesberetninger

Der læses forskellige udvalgte tekster om Verdens skabelse. Dernæst analyseres og diskuteres de forskellige skabelsesberetninger, som sammenlignes med hinanden og med elevernes egne holdninger. Eleverne får herved en introduktion til de forskellige kosmogonier, der kan opstilles i forskellige kategorier.

Der inddrages fx.: Bibelens skabelsesberetninger: 1. Mos. 1,1-2,4a og 2,4b-25, den nordiske mytologis skabelsesberetning, den japanske mytologis skabelsesberetning og naturvidenskabelig teori (Darwinisme, Big-Bang- teorien).

Litteratur:

Olof G. Lidin: "Japans religioner".

Gads Religionshistoriske Tekster, Kbh. 1984.

Biblen.

Koranen.

Gads Religionshistoriske Leksikon.

Religionernes historie, deres historiske baggrund og deres nutidige fremtoning

Da eleverne under anden fase blev opmærksomme på specifikke emner og problemer i historisk perspektiv, skal de nu tættere på historiske og nutidige begrebers indflydelse på, hvordan man analyserer nutid som fortid, samt hvordan religioner opfatter sig selv både (historisk og nutidigt).

Eksempel: Gode gerninger

Med Renæssancen som kontekst tages udgangspunkt i Luthers 95 teser. Udvalgte teser gennemgås i klassen for at illustrere Luthers skelsættende meninger. Forskellige emner diskuteres og analyseres ud fra de udvalgte teser.

Man kunne fx. tage udgangspunkt i Luthers opgør med afladshandlen: Kan mennesket frelses ved Guds nåde, eller ved at mennesket gør gode gerninger? Hvornår har man gjort gode gerninger nok? Hvad mente Luther med de gode gerninger? Opnår mennesket Guds nåde ifølge Luther, og hvad er forskellen i forhold til den Katolske Kirkes lære?

Hvad forstår vi ved gode gerninger i dag?

I forlængelse heraf kunne klassen drage paralleller til andre opfattelser af gode gerninger og konsekvenserne af at gøre gode gerninger.

Litteratur:

Biblen: Sal. 62,13; Job 34,11. Rom. 3,20; 4,4f.; Gal. 2,16.

Luther: 95 teser.

J.P. Mynster: Luthers Salme, fra 1848.

Koranen: Sura 82 v. 12-13.

Kunst og symboler

Da eleverne under anden fase blev opmærksomme på symboler og kunstværkers bagvedliggende tanker og værdier, skal de nu se på forskellen mellem kunst og symbolers (historiske eller værdimæssige) præmisser/begrundelser samt på elevernes egne analyser. Analyserne sammenlignes nu med de (historiske) værdier og årsager, der knytter sig til de pågældende symboler og kunstværker.

Eksempel: Jesusbilleder

Eleverne opdeles i grupper, og hver gruppe får forskellige billeder af Jesus, repræsenterende forskellige tiders opfattelse af Jesus. Hver gruppe laver en analyse af Jesusmotivet ud fra en analysemodel, som læreren har udleveret.

Når gruppen har udfærdiget analysen, sættes billedet ind i dets historiske kontekst. Gruppen opnår derved kendskab til den tidsperiode, som billedet repræsenterer, samt en ide om, at de forskellige billeder er formet ud fra forskellige idealer (Jesus som kriger, som offerlammet, som den sejrende Kristus, som vismanden, som den lidende Kristus osv.).

Spørgsmål som: Hvorfor var det vigtigt at fremstille Jesus som kriger? Hvad er idealet? Hvad bruger vi Jesusfiguren til? osv. diskuteres og analyseres i klassen i relation til de enkelte billeder.

Til sidst fremlægger grupperne enkeltvis deres analyser, så klassen introduceres til de forskellige tidsepoker, deres motiver og billedsprog.

Kristendommens brug af billeder stilles over for billedforbudet i Islam. Herved gives indblik i de to religioners forskellige opfattelse af billedet (som jo også kan være en litterær karakteristik).

Litteratur:

Ebbe Kløvedal Reich: "Billeder af Jesus", Gyldendal, 2001

Mogens Müller: "Jesus-billeder".

Den danske Salmebog (fx. "I kvæld blev der banket på Helvedes Port").

Jes P. Asmussen: "Islam", Kbh. 1981.

Henny Nørgaard: "Os og Kristendom 9". Malling Beck, 1995 .

5. Praktisk/anvendt filosofi og etik

Da eleverne under anden fase blev opmærksomme på hinandens, samt forskellige filosofiske retninger, meninger og holdninger, skal de nu fokusere på de værdier og præmisser, der ligger til grund for egne og andre(s) analyser og meninger.

Eksempel: Etik

Undervisningen tager udgangspunkt i lærerens præsentation af forskellige tænkte etiske dilemmaer, som herefter diskuteres af klassen.

Et aktuelt emne kunne fx. være 'flygtninge,' fx. kan følgende spørgsmål diskuteres: Hvem bør vi hjælpe, og hvornår? Bør vi hjælpe flygtninge, eller er det vigtigere at hjælpe de svage i ens eget samfund? Har vi pligt til at hjælpe flygtninge?

De forskellige opfattelser analyseres og derefter diskuteres de forskellige moralbegreber. Svarer nogle af disse til elevernes egne holdninger, eller gør de ikke?

Litteratur:

Biblen:De ti bud (2. Mos. 20, 3 ff.).

Næstekærlighedsbegrebet som udtryk for ansvarlighed over for andre end ens nærmeste: Lignelsen om den barmhjertige samaritaner (Luk. 10,25-37).

Koranen: Sura 2,44, om almissen zakat (og andre religioners syn på omsorg og det at hjælpe andre).

Ole Thyssen & Mihail Larsen: "Menneske ret".

Eva Maria Lassen: "Religion og menneskeret".

Ålholm Skole, 1. maj 2002